

ערוגה מוגבהת / גדי ורשבסקי

יתרונות ערוגה מוגבהת

לערוגה מוגבהת יש כמה יתרונות חשובים: היא מאפשרת לנצל ביעילות מיקום, השקיה, ניקוז עודפי מים, קומפוסט ואדמה, תוך שמירה על אוורור האדמה ואיכותה. ערוגה כזו מניבה יותר, מיטיבה עם השורשים, עוזרת להגן על צמחים מפגעי מזג האוויר וקל לשלב בהן מתקנים להדליית צמחים.

מבנה הערוגה מפחית תחרות בין צמחים שונים ומצמצם מופע של עשבים. גובהה מצמצם רמיסת צמחים בטעות על ידי חיות ובני אדם וניתן גם למנוע ממכרסמים לפגוע בירקות ובפקעות בעזרת הוספת רשת לולים בתחתית. בנוסף, מבנה הערוגה מאפשר לטפל בה גם בישיבה על שרפרף. היא גם דורשת פחות עבודת קלטור- בחילופי עונות מוסיפים קומפוסט על מה שנותר בערוגה מהעונה שחלפה, ושותלים מחדש.

תכנון ערוגה מוגבהת

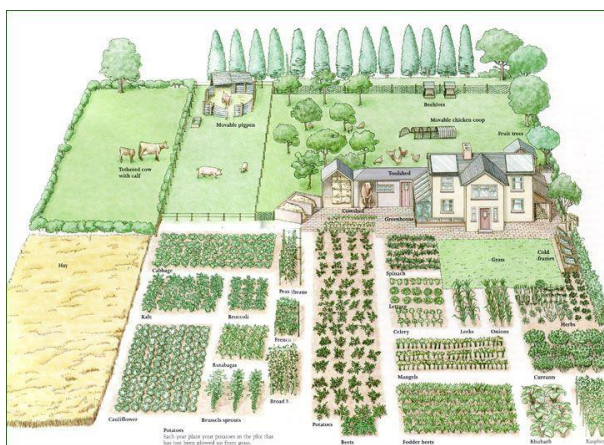
כמה נושאים חשובים שיש לקחת בחשבון בתכנון הערוגה:

1. שמש- ערוגות לצמחי תועלת (תבלינים וירקות) זקוקות לשמש, רצוי

לשמש מלאה בכל שעות היום, או לפחות ל- 5-6 שעות אור. חשוב לוודא שהצד הדרומי של הערוגה יהיה נקי מעצים גבוהים ומשיחים קרובים אשר יסתירו מקרינת שמש חיונית. זה חשוב במיוחד בחורף שבו השמש נוטה לכיוון דרום.

2. גודל הערוגה- את השטח המתוכנן

לגיטון יש לחלק לערוגות. ביניהן יש להשאיר שטח מעבר נוח שיאפשר לטפל בהן. רצוי שרחב המעבר יהיה לפחות כ- 50 ס"מ. רחב ערוגה יכול להיות בין 30 ס"מ ל- 120 ס"מ ואורכה לפי מה שגודל ומבנה הגינה מאפשרים. ניתן לחלק את שטח הגינה לכמה ערוגות, תוך

התחשבות בכך שגידול ירקות דורש לא מעט עבודה ומשאבים (מים, דשן, כמות צמחים). לצד ערוגות שמיועדות לגידול ירקות, מומלץ לשתול גם תבלינים. נוסף לערכם התזונתי, הם מגנים ממיזיקים ומושכים מאבקים שעוזרים להפריית ירקות.

3. עומק קרקע- עומק קרקע לשתילת ירקות ותבלינים הוא 30 ס"מ ומעלה.

4. **השקיה- רצוי** להשקות ערוגות בעזרת מערכת השקיה ולהתקין קווי נפרד לערוגות ירקות בגלל צריכת מים גבוהה שלהם. את צינורות ההשקיה פורסים על הערוגה לפני השתילה ואת הצמחים שותלים מתחת לכל טפטפת בצינור. רצוי להשקות בשעות הבוקר המוקדמות.
5. **ניקוז- ערוגה** מוגבהת אפשר לבנות בכל מקום – על קרקע, על חצץ, על אספלט, ועוד. אם מדובר במשטח לא מחלחל ורצים לתעל את עודפי המים, יש לבנות את מסגרת הערוגה מחומר אטום למים או לבנות תשתית שעליה מניחים יריעת ניילון אטומה שתנקז את המים למיקום רצוי בגינה. במקרה זה מניחים בתחתית הערוגה, מעל היריעה האטומה, חומר מחלחל (טוף, חצץ, אבנים קטנות) בגובה 5-7 ס"מ שיאפשר למים לעבור אל נקודת ניקוז.

שלבים בבניית ערוגה מוגבהת

1. **תכנון-** מאתרים מקום מתאים בגינה ומסמנים בעזרת חוט/אבנים/סימון על הקרקע. יש להתייחס בתכנון לנושאים הבאים:
- א. חומרי בניית הדפנות – ממשטחי עץ, מאבנים ומלט, מעץ מעובד שקונים בנגריה? בגידול צמחי מאכל רצוי להשתמש בעץ שלא מטופל נגד מזיקים, כדי להימנע מחומרים כימיים. בבניית דפנות מעץ רצוי להשתמש בקרש בעובי של 3 ס"מ ומעלה כדי שלא תיווצר עם הזמן "בטן".
 - ב. קרקע- כמה נפח קרקע צריך ובאיזו קרקע להשתמש - מקומית או מיובאת?
 - ג. מערכת השקיה- מה אורך הצנרת הנדרש והאם נדרשת מערכת חדשה?
 - ד. צמחים – איזה צמחים רצים לשתול, באיזה מרווחי שתילה וכמה צריך בסך הכול.
2. **הכנות שטח-** ניקוי השטח מעשבייה, מפסולת ומאבנים גדולות, תיחוח הקרקע הקיימת עד לעומק של כ-20 ס"מ ויישור השטח.
3. **בניית מסגרת לערוגה** - בהתאם לחומר שנבחר.
4. **מילוי הערוגה** - מילוי באדמה ובקומפוסט, רצוי ביחס של 1:5 (קרקע: קומפוסט).
5. **פריסת מערכת השקיה** - רצוי לפרוס את הצינורות בקווים ישרים לאורך הערוגה.
6. **שתילה** - במרווחי שתילה נכונים לפי סוג הצמחים.

7. השקיה ראשונה - השקיה ראשונה לצמחים צעירים נעשית בצינור או בדליים במטרה להנחית את הקרקע סביב בית השורשים שלהם ולמנוע חללי אוויר גדולים מדי.

עוד רעיונות...

ערוגת שכבות/ערוגת לזניה

לערוגת שכבות, המוכרת גם כערוגת לזניה, יתחמת דומים לערוגה מוגבהת. בונים אותה על פני הקרקע, קל ופשוט להקים אותה והיא מתאימה למשטחים בנייים כמו מרצפות, אספלט, דשא, או אדמה בעשבייה. במקום לאוורר את האדמה בעזרת קלשון ומעדר, בונים ערוגה מאווררת לגובה. הערוגה פועלת בדומה לתהליך טבעי של היווצרות קומפוסט ורקוביית עלים בטבע.

• [מדריך לבנייה](#) (אתר בידיים)

• [מדריך מצולם](#) (מתן הגן)

ערוגת הולגלקלצ'ר

ערוגה זו מבוססת גם היא על עקרון השכבות, כאשר בבנייתה חופרים גם מתחת לפני האדמה ושם מניחים את השכבה הראשונה המכילה גזעים ובולי עץ. הרעיון הוא שגזעי העץ מתפרקים לאט ומיצרים חום וחומרים אורגניים וכך נוצר מעין "ספוג" ששומר על לחות הערוגה. הקמת הערוגה דורשת אמנם עבודה מאומצת אך נוצרת הערוגה שומרת על פוריותה לשנים רבות.

- [מדריך לבנייה](#) (אתר בידיים)

ספירלת תבלינים

ספירלת תבלינים מנצלת טוב את שטח הגינה בכך שהגובה מגדיל את פני שטח השתילה, מאפשרת להתאים צמחים לנישות ספציפיות של כמויות אור ומים ומשמשת מקום יפה ומעניין בגינה.

- [מדריך לבנייה](#) (משרד החינוך)

